

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Q. XXVI. Qualiter fiant visiones imaginariæ, & an similiter removendæ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

cumbimus. Christum adoremus, & Sanctos, quorum illa similitudinem gerunt, veneremus, &c.

Sicut igitur imagines sanctæ devotionem excitant, & ut par est veneratæ, ad contemplationem & unionem disponunt, ita cultus indebitus, vel affectus ad ornatum & figuram taliter depictam, nimiaque imaginum copia magis ad ostensionem & curiositatem, quam ad devotionem aggregata, plurimum obest veræ devotioni, paupertati spiritus, libertati affectus, & unioni cum DEO, de quo agit N. B. P. *lib. 3. ascensus mentis Carm. cap. 14. & cap. 34. & 35.*

Ad minorem resp. representationes visibiles Christi, & Sanctorum nõ differre quidem in hoc ab aliis imaginibus, excepto periculo deceptionis, quippe sicut demonis intervētu possunt aliquid falsum revelare, aut consilere noxium: possunt etiam animam allicere ad similes appetendas apparitiones, & alia vana, & periculosa ingerere. Qui autem eas non appetit, nec admittit, sed fugit ac metuit, & simpliciter ob gloriam DEI, & propriam perfectionem orationi vacare cupit, tria illa facienda sunt (ut docet Alvarez de Paz *lib. 5. part. 3. cap. 10.*) primò Christum sibi apparentem, vel Sanctum reverenter & devotè suscipiat, & congrua adoratione vel cultu se illi submitat. Nam quàmvis ille esset diabolus, nullum est in hac adoratione periculum, ex quo ipse non diabolus adoratur, nec veneratur, sed Christi, aut Sanctorum imaginem sibi ostensam, quæ adoratio non in Idolum fertur, sed in Christum representatum terminatur. Secundò magistrum spirituales consulat, Tertio vitam cælestem agat, ut pote ad cælestem conversationem admittendus, &c.

Denique quod magis concernit doctrinam S. Dionysii, visiones, quæ Deitatem sub aliqua forma corporea representant, ideo removendæ sunt, quia scimus DEUM nec corpus, nec figuram habere, aliudque esse diversam ab omnibus, quæ possunt videri, & cognosci in hac vita, illasque imagines, in quibus ipse apparet, esse tantum indicia eam ibi particulariter inesse, tamquam in vestigiis pedum fuorum, cum in caligine & sub nulla forma debeat contemplari. Visiones corporeas & externas egregie more suo exponit N. Michael de Fon. *e lib. 1. operu supra laudati cap. 11. & 12.*

QVÆSTIO XXVI.

Qualiter fiant visiones imaginaria, quæ dicuntur spirituales, & an similiter removendæ sint?

Revelationes & visiones istas sæpe contigisse constat ex Scripturis, ubi DEUS vel Angelus sæpe in somniis apparuit, ut Regi Geraræ *Genes. 20.* Jacob *Gen. 46.* Similiter Abraham, Salomoni, & aliis; & in novo testamento, D. Josepho, Magu, &c. & de illis agit D. Thom. pluribus locis, qui *2. 2. quæst. 173. art. 1. ad 3.* docet majores vires imaginariæ præstandas esse in vigilia, quam in somno, ut revelationibus interna sic propter exteriorum impedimenta separanda. Et ideo quæ in vigilia fiunt, ut plurimum solent esse cum tactu, & suspensione sensuum exteriorum, ut supra diximus. Et quæ ita fiunt vel in somniis, facile intelligitur esse imaginarias, & non externas,

item si clausis oculis eas nihilominus videamus.

Ea est ergo visio imaginaria, quæ immediatè ab imaginatione sine sensuum exteriorum cooperatione percipitur, indeque ad intellectum derivatur; interdum autem fit per modum visionis circa colores, luces & figuras; interdum per modum auditionis circa sonos & voces; interdum etiam ad modum aliarum sensationum olfactus, gustus & tactus. Unicus enim sensus internus omnia percipit, quæ per plures externos percipienda essent, harum quæ tam sunt imperfectæ, rem representantes cujus statim quis obliviscitur, sicut accidit Nabuchodonosori *Dan. 2.* Aliæ sunt perfectæ, quæ quidem remanent in memoria, sed significatio earum occulitur, ut Pharaoni *Gen. 41.* Aliæ perfectiores, quæ remanent in memoria, & significatio earum datur intelligi, saltem postea. Ex illis etiam aliquæ ita apparent in imaginatione, ut paret homo le oculis eas videre, ut Petrus putavit *Act. 12.* Aliæ autem intelliguntur in sola imaginatione fieri. Cause harum visionum formaliter sumptarum pro ipsius actibus imaginationis cognoscentis constat ex supra dictis de sensibilibus.

Loquendo verò de visionibus objectivis imaginariis, cum ad illas non requiratur præsentia objecti immitentis species, sed solæ species, quæ conservantur in memoria, vel de novo infunduntur, causa formalis est ipsa res, seu imago representata; causa materialis est entitas speciei, in qua representatur; efficiens specierum, si de novo infundantur, solus DEUS, si fiat ex præhabitis in memoria per excitationem vel peculiarem coordinationem illarum; causa excitans & coordinans est Angelus bonus, ut Minister DEI, vel Angelus malus, ut decipiat, vel etiam ex aliquo humore, aut causa naturali taliter possunt excitari, ut homo sibi persuadear supernaturalis visiones esse cum non sint, ut enim dicit D. Thom. *2. 2. quæst. 137. art. 2.* sicut ex paucis literis alphabeti plures dictiones & paginas componimus, ita ex speciebus præhabitis in memoria potest DEUS vel Angelus vel homo ipse aliquas componere, ut plura alia objecta representent, ut ex speciebus auri, & montis montem aureum, &c.

Causa finalis ex dictis de visionibus externis potest colligi: DEUS enim animam ad sui unionem exaltare volens juxta modum ipsius, non statim de uno extremo ad aliud transfert, sed prius sensus externos perficiendo supernaturaliter per sensibiles apparitiones, deinde internos, postea intellectum: ita ut visiones externæ sint magis propriæ incipientium, imaginariæ proficientium, intellectuales perfectorum: quamvis multoties indiscriminim in quolibet statu aliquæ utriusque generis revelationes communicari soleant. Ut tamen docet M. N. S. TERESIA *cap. 28. vitæ suæ, & cap. 9. mansionis 6.* Visio imaginaria, quando vera est, magis prodest, quam ordinaria intellectualis (excepta illa sublimi intellectualli, quam in statu intimæ unionis anima experitur) ratio, inquit, est, quia visio imaginaria conformior est naturæ humanæ, nam cum ejus species imaginationi retineat impressa, dici durat, & ejus memoria facilis recurrit, ut anima bene & utiliter sapius in ea occupetur. Si autem talis visio fuerit Christi Domini, comitari solet illam intellectualis, ita ut per imaginariam representetur humanitas sacratissima, & per intellectualem Divinitas cognoscat, saltem confusè. Exemplum

plum etiam notabile visionis imaginariae reperitur loco citato sanctissimae Marci noli. cap. 28. vite sua. Legendi de visionibus imaginariis nostri vox laudatur P. Michael cap. 13. lib. 6. operi citati, & ven. P. Hieronym. Gracian. 2. part. dilucidari spiritus, & cap. 12. & 14.

Quoad secundam partem quaestionis dicendum est, sicut in quaestione praecedenti omnes etiam visiones imaginarias removendas, & vitandas esse, quantum fieri potest, propter rationes ibi allatas: potest enim daemon illas inspicere, cum sit facile illi species imaginationis commovere, & disponere: possunt etiam naturaliter contingere ex aliquo humore praedominante, vel ipsius imaginationis vivacitate, & ingenio. Et licet dentur regulae ad eas discernendas, haec non sunt infallibiles, dato etiam, quod certo vere sint, non conducunt, imo impediunt contemplationem mysticam, saltem illas, quae DEUM ipsum sub aliqua forma representant. De quo videatur, quae docet N. B. P. Joannes a Cruce in ascensu montis Carmeli lib. 2. cap. 6.

Regulae autem ad discernendas visiones falsas daemonis a divinis, & veris desumi possunt ex generalibus, quas adduximus quest. 24. Ut autem discernantur imaginariae verae ab illis, quas naturaliter ipsa hominis imaginatio contingit. Prima sit, quod licet visio imaginaria dia duret in memoria, ut supra diximus, propter speciem relictam ex eadem visione, non est cum ea claritate & perfectione, sicut in principio, quando vel de novo infunduntur species, vel ordinantur praehabita, & multo minus si tunc etiam infundatur aliquod lumen proportionatum, vel perficiatur, vel roboretur naturale: si autem diu duret cum ea claritate & perfectione quam habuit in principio, signum est (ut inquit N. S. M.) non esse veram visionem imaginariam, sed vehementem aliquam considerationem in imaginatione fabricatam.

Secunda est, quia in claritate & perfectione tantum differat representatio naturalis imaginationis a representatione supernaturali, sicut radii solis ab imperfecto pictore desinati, ab illis qui in speculo pellucido ad ipsius solis praesentiam reverberantur. Tertia, quia ex naturali representatione nihil aliud remanet spiritalis fructus, multoque frigidior anima, quam si imaginem illam in tabula depictam vidisset. Quarta, quia naturalis representatio solet remanere ex antea considerata vehementi, supernaturali vero saepe subito accedit, & tamquam fulgur brevissimum transiit. Quinta, visio supernaturalis in principio terrorem soler causare, sicut quando inopinave leonem vivum aspiciamus, licet post turbationem in suavissima pace animam relinquat, quod e contrario accidit in ea, quae est a demone, quae cum in principio demolitur, postea in inquietudinem desinit, naturalis vero nec in principio incutit timorem, sicut leo depictus, nec illam inquietudinem demonis, sed frigiditatem.

Contra primam partem resolutionis obijciens primo, in somno non solum impediuntur sensus externi, verum etiam interni, nec interni sine externis, aut e converso expediuntur: ergo nunquam visio imaginaria potest dari in somno. Prob. consequentia, quia impeditur sensibus internis non possunt advertere ad visionem, & ad minus non posse homo postea vigilans eam discernere a somno. Resp. disting. partem antecedentis,

interni sine externis non expediuntur naturaliter, transeat, supernaturaliter, vel praeternaturaliter, & ministerio Angelorum neg. impediuntur enim sensus externi ab humoribus crassioribus ex stomacho ascendentibus, qui obstruunt vias spirituum animalium, sine quibus sensus externi non possunt suas elicere sensaciones. Sensus vero interni non ita impediuntur, sed per vapores praedictos perturbantur, ut non possint ordinare sentire. Angelus autem potest expedire a vaporibus, & a perturbatione illorum sensus internos, remanentibus externis impeditis per obrurationem viarum spirituum: tunc autem dormiens homo quoad sensus externos, vigilat per internos, & potest optime advertere ad visionem, imo expeditius advertere sopitis sensibus externis, quam si ipsi vigilantes alii objectis sensibilibus perturbarent internos. Disting. autem visionem a somno potest homo ex regulis supra scriptis, nempe, ex majori claritate & perfectione visionis ex effectibus ejus, &c.

Obijciens secundo, observationes somniorum sunt vanae, & superstitiosae, ut dicitur Eccl. 34. cap. v. 7. Multos errare fecerunt somnia. & Levit. 19. cap. Non augurabimini, neque observabitis somnia: & id eo inter artes superstitiosas connumeratur. Contra-erantia ab Auctoribus. Sed observare revelationes in somno factas est quaedam observatio somniorum, & non potest fieri sine aliqua deceptione, vel periculo ejus: ergo vel non dantur tales revelationes in somno, vel de illis nihil curandum est.

Resp. disting. majorem juxta D. Thom. 2. 2. quest. 9. art. 6. quando observatio est de somniis a demone immixtis, vel etiam naturalibus extrinsecis, ad quod natura se potest extendere, conced. quando est de somniis, in quibus divinitus aliqua revelantur, vel quae ex causis naturalibus aliquid naturale innuunt, neg. ut enim D. Thom. cit. docet loco, causa intrinseca somniorum vel est animalis, quando ex affectu, & nimia cogitatione vigilantis resultat somnatio; vel est corporalis, quando scilicet imaginatio immutatur ab aere contenti; ut ab impressione caelesti: vel est spiritualis, quando a DEO ministerio Angelorum, aut a demone aliqua revelantur. Obijciatur igitur somnia ex causis naturalibus, ad aliquid etiam naturale conjecturandum, licitum est, ut cum ex somniis ignium, & bellorum inferat praedominatio humoris cholericis, & rerum tristium praedominatio melancholicis, &c. De quibus videatur Suarez lib. 2. de superstitione cap. 13. & a fortiori quando in illis aliquid divinitus revelatur, etiam si sit futurum aliquid contingens: ut accidit Prophetis, quando vero ex naturalibus conjecturatur futura contingentia, ad quae se casus naturales non possunt extendere, erit illicitum: & multo magis quando ex somniis a demone immixtis per factum explicitum, vel implicitum divinare praesumimus. Ex quibus patet ad loca Scripturarum, quae de divinatione vanae, ad quam se natura non potest extendere, loquuntur.

Ad minorem dicendum, in revelatione divina nunquam dari deceptionem; potest autem dari periculum in distinguendo revelationes veras a falsis, & ideo monuimus fugiendas & removendas esse quantum in nobis est. Conjecturari autem potest esse veras, & divinitus factas ex regulis supra positis quest. 24. & quest. 25. articulum, vel ex fine, ad quem movent, vel ex affectibus & effectibus

ilominus videantur
ia, qua immo
m exterronum coo
ue ad intellectum do
per modum videtur
as inter dum per no
& voces i iure
entia ovum obli
m sensu interna
s exterronum percipi
nt imperfecte, rem
quis obliviscitur, sic
ri nan. 2. Alia lex
nem in memoria, sed
ut Pharaon Gen. 41
nem in memoria, &
elligi, saltem postea,
erent in imaginari
as videre, ut Perri
in intelliguntur in sol
narum visionum fut
s scribis imaginari
za supra dicta deo

ibus obijciunt
requiratur praesentia
sed solae species, quae
el de novo infunduntur
es, seu imago reprae
sentatae species, in qua
terum, si de novo in
i fiat ex praehabitis
vel peculiariter coc
excitans & coc
Minister DEI, vel
vel etiam ex aliquo
aliter possunt excita
aperturales visio
m dicit D. Thom. 2. 2.
ciis litteris alphabeti
compositas, tract
moria potest DEUM
quas componere ut
nt, ut ex speciebus
em, &c.

visionibus creatis
im animam ad sol
ia modum ipsius,
ad aliud transire,
ficiendo supernatu
nes, deinde inter
ut visiones creatae
im, imaginariae pro
ectorum: quamvis
quolibet sita ill
ones communicat
M. N. S. TERESIA
nis 6. Visio imagi
nodeli, quam or
illa subtili intell
visionis anima expo
o imaginaria com
sam cum eju spe
prella, dei dicit
is, ut anima bene
ir. Si autem illa
mitari solet illam
iam representatio
per intellectualem
onfasi. Eten
plura

bus, quos relinquunt, bonæ enim solent animum illustrare, consolari, devotione replere, &c. Si autem ex ignorantia, vel simplicitate aliquis credit somnia, vel non integrè credit, vel sine sufficienti fundamento à DEO esse præsumit, & ideo credit, veniale peccatum non excederet, de quo tamen Theologi.

Objicies tertio, revelationes & visiones divinæ solent fieri cum utilitate spiritali recipientis: sed revelationes, quæ in somnio vel in raptu fiunt, inutiliter & immeritorie fiunt: ergo non sunt à DEO, quæ vel in somnio, vel in raptu succedunt. Major patet ex fine revelationum, quem supra assignavimus. Minor prob. quia nec in somnio, nec in raptu datur libertas ad meritum sufficienter: ergo tales revelationes non possunt esse utiles & meritorie.

Resp. negando minorem; ad probationem transeat antecedens, & neg. consequentiam, quia licet in somnio, vel in raptu, dum homo sic permanet absorptus, non detur libertas requisita ad meritum, transacto tamen raptu (ut inquit N. Thom. à JESU de contempl. lib. 6. cap. 5.) ex illustratione & visitatione divina, quam mens ibi plenè degustavit, manet promptior & habilior, & ad divina plenius capienda, & ad amplissima merita in virtutum actibus, aliisque spiritalibus functionibus comparanda. Item in ipso raptu adhuc potest plenissimum meritum reperiri, virtute præcedentis contemplationis, seu actuum fidei, spei & amoris, qui in illa exercentur, antequam mens ad divina rapiatur: sicut licet in actu vitiosæ delectationis, quando nimia & vehementissima est, non possit formaliter inveniri peccatum defectu libertatis, tamen virtute præcedentis voluntatis illam inordinatam delectationem amplectentis, eo major invenitur culpa, quo vehementior fuerit delectatio. Hæc ferè prædictus Autor. Dixi in responsione ad probationem minoris transeat antecedens, quia resolutio, an in raptu, & somnio ecstático inveniat meritum? pendet ab hac difficili questione, quam proinde hic inferere tenemur.

QVAESTIO XXVII.

Utrum in somno aut raptu, in quo visiones imaginariæ, & intellectuales solent fieri, inveniat libertas ad meritum sufficiens?

Quomodo fiant ecstasæ, ac raptus, & in quo differant, opportunius forè dicemus ad caput 4. de divinis nom. juxta ea, quæ docet D. Thom. 2. 2. quæst. 175. art. 1. & 2. & 1. 2. quæst. 28. art. 3. Nunc sufficit dicere, potentiam appetitivam, licet ecstasim patiat, quatenus exit à se, ut in alterum feratur, non tamen proprie rapti, quia raptus violentiam importat, appetitus autem naturalem inclinationem habet ad suum objectum, quod si vehementer in illud feratur, esset causa raptus aliarum potentiarum. Cognoscitiva verò potentia dicitur rapti, cum non ex propria intentione (ut in somno) abstrahitur à sensibilibus apprehensione, quæ est sibi connaturalis. Datur igitur raptus à sensibus externis ad visionem imaginariam, quando vis animæ adeo vehementer attendit ad objectum per imaginationem, ut delituit illos, datur etiam à sensibus externis & inter-

nis ad visionem intellectualem propter eandem rationem attentæ contemplationis, & affectus voluntatis vehementis: itaque subiectum raptus est anima rationalis ratione intellectus possibilis, ut docet Mocenicus citatus à Delrio *disq. mag. lib. 2. q. 25.*

Quibus suppositis prima sententia asserit in raptu, qui cum alienatione à sensibus contingit, quamvis intellectus cognoscat alius, ut peneret res, quas contemplatur, non inveniri libertatem, nec perfectum judicium, ac per consequens nec meritum, ita ex nostris tenet ut probabilior em P. Thom. à JESU supra citatus in lib. 6. de cont. cap. 5. in cuius probationem adducit Augustinum, Hieronymum, Bernardum, Bonaventuram, Richardum, Carthusianum, D. Thomam & alios. Similiter de somno ecstático, à quo ad raptum facit argumentum, & videtur esse Cajetani 1. parte quæst. 12. art. 11. & 2. 2. quæst. 173. art. 3. Excipit tamen cap. 6. casum, quem dicit raptum, & privilegiatum, quando divina revelatio accedente, illustrantur mentes Prophetarum, ut cognoscant imagines in raptu sibi objectas non esse ipsas res, sed similitudines earum, tunc dicit dari libertatem perfectam, perfectumque judicium atque meritum, quia cessat deceptio intellectus.

Prob. primo ex August. super Genes. ad lit. lib. 12. cap. 14. ubi ait, quod in dormientibus meritum reperitur propter bonam affectionem præcedentem. Et ex Hieron. Tom. 6. in prologo ad Habacuc. ubi ait, qui in ecstasi, id est, invitò loquitur, nec tacere, vel loqui in sua potestate habet. D. Bern. serm. 2. in Ascens. Domini: Alij rapiuntur, sicut Apostolus raptus est ad tertium celum; qui in profundissima DEI misericordia, quasi quodammodo sepulta jam arbitrii sui potestate, &c. Ubi notatur, quod non loquitur de visione DEI, quia Bernardus sentit, neminem in hac vita DEUM vidisse. D. Bonav. de process. relig. 7. cap. 18. ubi ait, visiones per se meritorias non esse, & qui multa vider, non esse meliorem, sicut de miraculis, &c. Richard. in Ps. 4. ubi dicit, per hujusmodi somnia absorberi cogitationem, imaginationem, rationem, memoriam, intelligentiam, &c. Item ex eo Patres raptum appellant mortem, ebrietatem, insaniam, dicitur insaniam (inquit Medina 1. 2. quæst. 28. art. 3.) eo quod à proposito, & à libertate amoveat. Carthusian. de laude vite solit. cap. 36. ubi dicit animam à DEO raptam non posse (quamvis velit) reniti, ut potest, libertate arbitrii jam quasi ad horam suspensa.

Prob. secundo ex D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 5. ad 3. ubi ait: quod apprehensio rationis non impeditur in somno, sicut ejus judicium, quod perficitur per conversionem ad sensibilia. Quod videtur repetere 1. 2. quæst. 113. art. 3. ad 2. & 1. part. quæst. 12. art. 11. & de verit. quæst. 12. art. 3. ad 1. & 2. ubi ait quantum ad receptionem, seu apprehensionem potiorum esse cognitionem dormientis, quia quiescentibus sensibus exterioribus, interiores magis recipiunt impressiones: quantum ad judicium verò potiorum esse cognitionem vigilantis, quia judicium dormientis est ligatum, quia similiter de verit. quæst. 28. art. 3. ad 6. in somno posse intellectum converti ad DEUM, non autem liberum arbitrium, vel voluntatem, quia judicium fit per resolutionem in principia; sensus autem, qui est primum principium nostræ cognitionis, est ligatus. Et ideo 2. 2. quæst. 154. art. 5. ad 1. & 1. 2. quæst. 113. art. 4. ad 2. dicit, quod Salomon non me-